

Zázračná studánka

(aneb Když rok uteče jako voda)

Ve svahu horského pásma navazujícího na Broumovské stěny a táhnoucího se až na úroveň dnešního Mirošova, kde dostalo (pásmo) pojmenování Mirošovské stěny, vyvěrá u Vernéřovic kousek od sebe několik pramenů. K jednomu z nich, zvanému Vernéřovická studánka, se vztahuje následující pověst.

Před více než dvěma sty lety vlastnil pozemky táhnoucí se k horám vernéřovický sedlák Meier, který se jednoho červnového rána vydal kosit louku pod lesem. Vzal s sebou ještě svoji chasu, a když přišli na místo, všichni zasekli a v řadě postupovali vpřed. Protože byla ještě rosa, kosy svištěly a práce šla sekáčům dobře od ruky. Hospodář, starší dýchavičný muž, dostal brzy žízeň, a tak zašel ke studánce, aby se osvěžil.

Když se napil chladivé vody, na chvíli se posadil a zahleděl se na balvan, který stál nedaleko pramene. Najednou se mu zdálo, jako kdyby se kámen pohnul. Proto vstal a šel blíž, spíš jen, aby se ujistil, že ho nešálily smysly. Jenže jakmile se dotkl skály, ta se rozstoupila a před sedlákem se objevila široká škvíra vedoucí směrem do země.

"To je divné, že by tam byl nějaký poklad?" pomyslel si hospodář, a protože mu zvědavost nedala, protáhl se dovnitř a zmizel.

Mezitím ostatní sekáči dokončili svou práci a usadili se k snídani. Pak začali Meiera postrádat a vydali se ho hledat. Prohlíželi okolí studánky, hledali v lese, a když se vrátili do vsi, také tam. Ale marně, hospodář se už neobjevil.

Minul rok a vdova poslala sekáče kosit louku u studánky přesně ve stejný den jako vloni. Když dokončili řadu, brousili ostří a přitom si jeden z nich vzpomněl na smutné výročí. Chvilí na hospodáře vzpomínali a tu najednou někdo volá od lesa: "To jste posekali nějak málo!"

Všichni se hned otočili za hlasem a nevěřícně pozorovali sedláka, který k nim pomalu přicházel. Byli jako zdřevěnělí, mysleli si, že to je duch. Ale hospodář klidně pokračoval: "To tu ještě nebyla Dora se snídaní? Mám hlad jako vlk."

Nejstarší sekáč našel odvalu a promluvil, ale strachy mu drkotaly zuby: "Pantáto, kde jste byl celý rok?"

"Já? Celý rok? Ale kde, copak ti v hlavě přeskočilo? Jen jsem se u studánky trochu prospal," odpověděl udiveně hospodář.

Sekáči začali hospodáře nespěle osahávat, a když se ujistili, že to je člověk z masa a krve, začali mu ještě nespěleji vyprávět, co se stalo. Pak šli společně do vsi a sedlák všem na statku vyprávěl, jak se to všechno seběhlo, jak se napil, uviděl volný kámen a protáhl se do chodbičky.

"A od té doby nevím, co se se mnou dělo. Začal jsem vnímat, až když jsem se probral u studánky," uzavřel své vyprávění.

Nakonec se hladový hospodář najedl, ale únavou usnul přímo u stolu. A tak to šlo několik dnů. Stále polehával, pospával, až se jednoho dne neprobudil.

Vysvětlivky

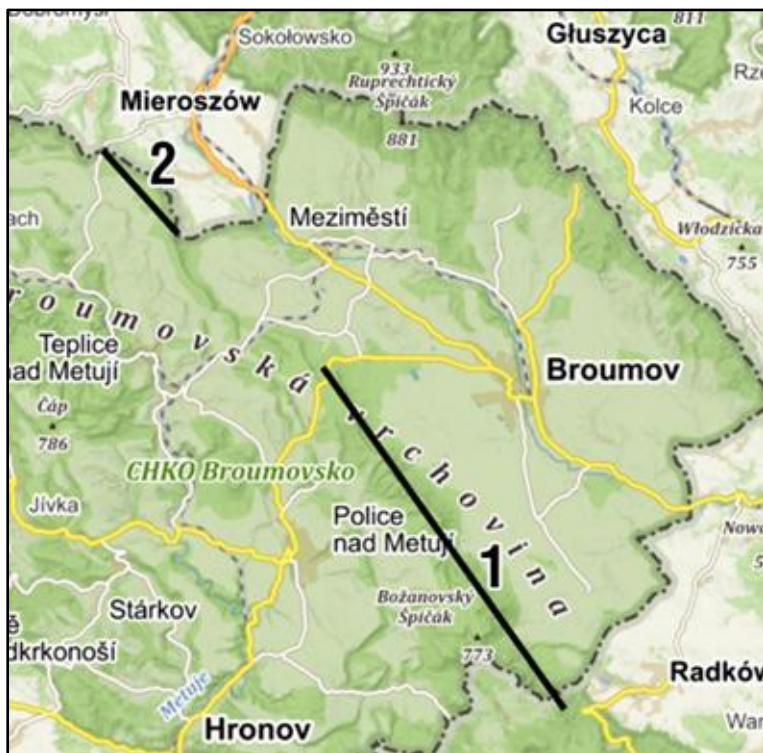
- Broumovské stěny se táhnou přes Broumovský výběžek, který je zakousnutý do Dolního Slezska a Kladska (dnes Polsko). Táhnou se od jihovýchodu, od CZ/PL hranice za Božanovem a Studenou Vodou, tedy od Hejšoviny (Park narodowy

Gór Stolowych) k Jetřichovu, kde jsou na své severovýchodní straně ohraničené Honským špičákem a Honským sedlem (Pasa). Ve stejném směru o kus dále na severovýchod, pak, jak praví pověst, opravdu pokračují Mirošovské stěny, které leží opět na CZ/PL hranici a začínají u Bukové hory, která je hraničním turistickým přechodem kousek za Verněřovicemi, a pokračují po hranici k silničnímu přechodu ve Zdoňově. Jelikož na druhé, polské, straně hranice proti Zdoňovu leží Mioszów, nese i hraniční skalnatý hřeben shodné jméno, Mirošovské stěny. Pověst hovoří, že Mirošovské stěny navazují na Broumovské stěny. Asi bychom mohli přivřít jedno oko a mávnout nad tím rukou, a brát to, že z literárního hlediska je to fuk. Kdo má rád detaily, tak jen upřesním, že Broumovské stěny zabírají na mapě úsečku cca 15 km, jsou protkány tisícovkami skal a dosahují výšky 650 - 770 m n/m. Proti Broumovským stěnám jsou ty Mirošovské drobným příbuzným, neboť zabírají na hranici úsečku cca 3,5 km, kde narazíte jenom na pár desítek malých skalek a kamenů. Jde spíše jen o zalesněný nižší hřeben, z geologického hlediska spíše o vyvýšeninu mezi dvěma pánevmi, s výškou kolem 500 - 660 m n/m. Navíc na sebe nenavazují ihned, ale mezi Honským špičákem (který zakončuje Broumovské stěny) a Bukovou horou (kde začínají Mirošovské stěny), je ještě zalesněná Příkrá stráň u Březové, Verněřovické údolí (zde je Mořská transgrese, přírodní památka), a zalesněný zlom nad Verněřovickou studánkou. Je to ale jenom detail, i když oboje zmíněné Stěny dělí mezi sebou 7 km, tak z hlediska lesního porostu je větší část této mezery zarostlá stromy, a pak bychom mohli literárně říci, že jedny i druhé Stěny na sebe navazují, přestože ty Mirošovské mají do naplnění pojmu "Stěny" opravdu daleko.

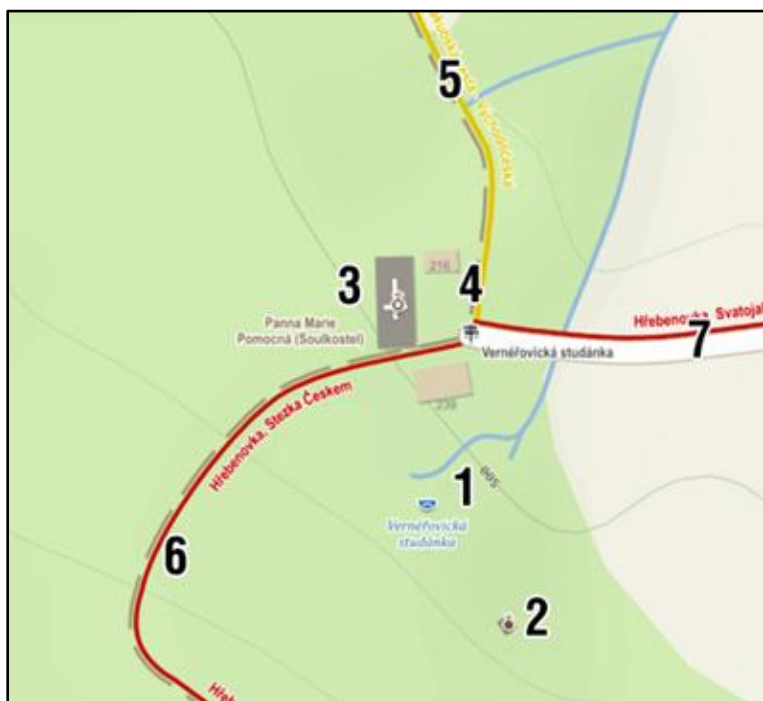
- Pověst se zmiňuje o několika pramenech nad Verněřovicemi. Prameny lze na mapě nalézt v terénním zalesněném zlomu "Nad studánkou," respektive pod ním na jeho úpatí, kde logicky prameny vyvěrají a lnou se směrem do Verněřovic. Prameny se samozřejmě objevují v souvislosti se srážkami a jejich počet je pohyblivý mezi 7 až 10. Jak už naznačuje jméno zalesněného zlomu, tak nejznámější z těch pramenů na úpatí lesa byl nazván Verněřovická studánka.
- Verněřovická studánka leží asi 2 km západně od centra obce Verněřovice. Koncem 19. století, roku 1878, se okolo zdejšího (údajně zázračného pramene) začaly postupně budovat kaplička a křížová cesta (ta se nedochovala). V současnosti jsou však kaplička kousek od studánky a drobná stavba přímo nad studánkou, zpustlé. Voda pramení ze skruže, která je přímo pod zděným zastřešením studánky, kde na okraji také vyvěrá na povrch. Voda ze studánky byla testována a je pitná. Před několika desítkami let dokonce byla zdrojem vody pro dětské tábory, které se zde (za socialismu) na okraji lesa organizovaly, a občas organizují i dnes (viz táborová základna Studánka, náhodského dětského spolku Eldorado). Proti studánce na druhé straně lesní cesty stojí Kostel Panny Marie Pomocné, u kterého byla kdysi kvůli táborům přistavěna správní budova. Kostelík je novogotický, a jak už to u takových kostelíků v lesích bývá, když ten důležitější (farní) kostel bývá již v centru obce, pak ten druhý mimo obec je poutní. Tak tomu je i ve Verněřovicích, kde se v centru nachází Kostel sv. Michaela archanděla (podle návrhu Kryštofa Dientzehofera). Zpět k poutnímu kostelíku na kraji lesa u studánky, ten byl vystavěn v letech 1892 - 1894, a v současnosti je v soukromém vlastnictví holandských rodin, které ho postupně renovují, ale také využívají k různým placeným akcím.

Jelikož v pověsti není žádná zmínka ani o kostelíku, ani o kapličce, vedle studánky, z toho logicky odhaduji, že události v pověsti popsané, se musely stát před rokem 1878, než se začala u studánky stavět kaplička a později kostelík. A kdo ví, jestli se nezačaly stavět právě proto, když se rozkřiklo po okolí, že místní studánka je zázračná. A jak sami víme, na spoustu takových zázračných míst a studánek pak chodívala poutní procesí (viz třeba Kopeček u Zdoňova, nebo Rokole u Nového Hrádku nedaleko Nového Města nad Metují). V pověsti se také praví, že k události došlo před 200 lety, a jelikož kniha pověstí, ze které čerpám, vyšla roku 2009, odhaduji, že se událost mohla odehrát kolem roku 1809, což by odpovídalo logické úvaze, že kaplička a kostelík vedle studánky v té době ještě nestály.

- Příjmení Meier, není nijak vzácné, tak zřejmě nepřekvapí, že i dnes se s tímto příjmením dají najít obyvatelé v okolí Verněřovic. V Teplicích nad Metují, které jsou přes kopec, v minulém století byla v provozu dokonce i malá restaurace Kaffe Meier. Ředitelem Městské knihovny v Broumově je pak PhDr. Jan Meier, který publikoval v 90. letech 20. století články o Broumovsku, a jeden i pod názvem "Svět na konci Verněřovic", zároveň pomáhal s rešerší Hesseliova urbáře a dodnes vydává o Broumovsku zajímavé knižní publikace. Zdá se tedy, že sedláka z pověsti můžeme považovat za osobu skutečnou.
- Verněřovice (německy Wernersdorf či Deutsch Wernersdorf), tedy Wernerův dvůr, už podle názvu naznačuje, že se jméno obce hlásí k německému jménu či příjmení Werner (Verner). Ves byla založena původně jako lánová, což dokládá podélný systém budov podle potoka souběžně s cestou. Takový typ vesnic byl zakládán ve většině horských či podhorských oblastí. První zmínka o obci pochází z roku 1351 a podle pověsti byla založena lokátorem Wernerem, odtud tedy její název. Lokátor byl člověk pověřený vrchností nebo církví, aby rozdělil a pronajal území novým obyvatelům při zakládání obcí, a zorganizoval také ve vsi její chod, vykáčení okolních lesů a zúrodnění půdy. Lidově řečeno, bychom mohli takového člověka dnes nazvat developerem, který investoval něčí prostředky za účelem výnosu.
- Chasa, tedy označení pro více chasníků, bývalo označení pro mladé pomocníky. Zatímco v řemesle se spíše používalo označení tovaryš, tak chasník se používalo spíše v zemědělství. Jinými slovy chasník byl pomocník na poli, na statku. Na Moravě bylo toto označení mladých lidí spojeno i s jejich stavem, kdy byli ještě svobodní, tedy muži nebyli ještě ženatí, a dívky nebyly ještě vdané. Na Valašsku se dokonce pro malé děti používalo oslovení chasníček. Původ slova není ověřený, ale jazykovědci se přiklánějí k verzi, že bylo ve středověku přežato z latinského "casa," což je výraz pro dům, či služebnictvo pána domu.
- Pověst praví, že se hospodář Meier dotkl skály poté, co se pohnul kámen. V těchto místech se na kraji lesa občas kameny nacházejí, v žádném případě však tu nejsou skály jako takové. Avšak vzhledem k tomu, že se za studánkou několik desítek metrů zvedá zalesněný kopec, tak se pohádková zápletka vstupu do tajné chodby doslova nabízí.

- 1 - Broumovské stěny
- 2 - Mirošovské stěny

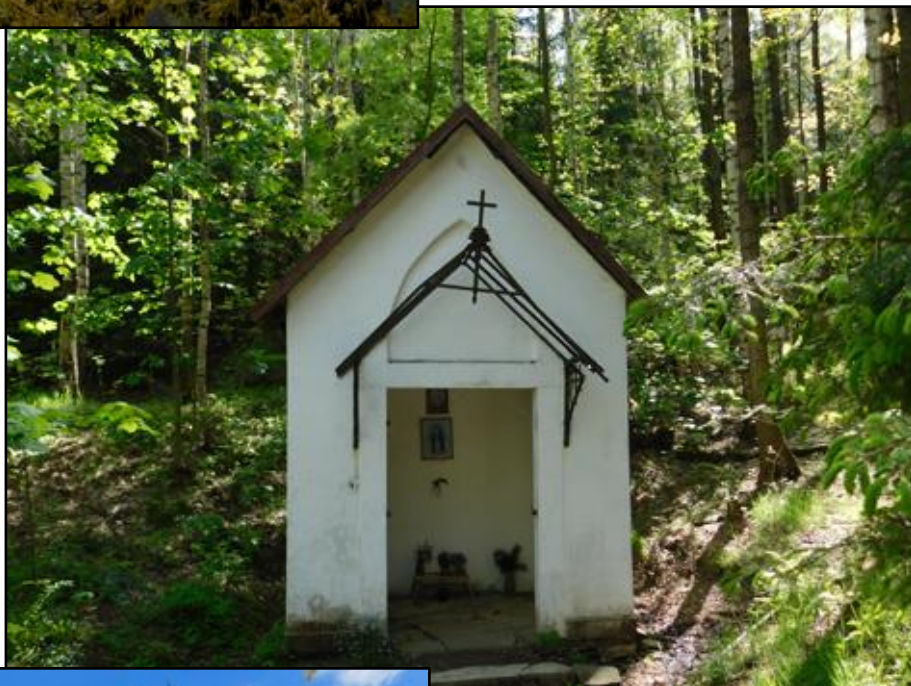
- 1 - Vernéřovická studánka
- 2 - Kaplička z roku 1878
- 3 - Poutní Kostel Panny Marie Pomocné z roku 1894
- 4 - Táborová základna Studánka
- 5 - Turistická trasa směr Buková hora, Zdoňov, Mirošovské stěny
- 6 - Turistická trasa směr Nový Dvůr a Teplice nad Metují
- 7 - Cesta do Vernéřovic

vpravo: Pohled z Bukové hory, kde začínají Mirošovské stěny, směrem na východ přes Vernéřovické údolí na Broumovské stěny

vlevo: Pohled z Bukové hory, kde začínají Mirošovské stěny, směrem na sever přes Meziměstí a Vižňov na Javoří hory a Ruprechtický špičák

vpravo: Verněřovická studánka s přístřeškem

vlevo: Poutní kostel Panny Marie Pomocné (kousek od studánky)

Milan Škoda (21. 02. 2023)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda